

High Tea

Op 17 november een lezing over Maarten van Heemskerck door Wim Algera

Maarten van Heemskerck (geboren in 1498 in Heemskerk) ging o.a. in de leer gegaan bij Jan van Scorel in Haarlem. Die was toen een van de belangrijkste meesters omdat hij zich een bijzondere, nieuwe manier van schilderen eigen gemaakt had in Italië: de renaissance had zijn intrede gedaan in de Nederlanden.

Op 23 mei 1532 vertrok hij naar Rome, om daar de klassieke kunst en het werk van de eigentijdse meesters te bestuderen. Hij ging er wonen bij de Nederlandse kardinaal Willem van Enckenvoirt, waar hij terecht kwam via Jan van Scorel die al eerder in Italië was geweest. Van Enckenvoirt was een groot kunstliefhebber en had goede contacten met zowel Italiaanse als Nederlandse kunstenaars die in Rome verbleven. Zo kwam Van Heemskerck aan zijn opdrachten..

Hij was al snel succesvol en werd door de schilder Giorgio Vasari in zijn schildersboek genoemd als een bekwaam schilder van figuren en landschappen. Het schijnt dat hij in Rome aardig wat verdiend heeft en dat een Italiaanse kennis zelfs werken van hem heeft gestolen omdat ze erg populair waren.

In 1536 keerde Van Heemskerck terug naar de Nederlanden. In 1537 tekende hij een contract voor het schilderen van de zijluiken bij een altaarstuk, De Calvarieberg, voor de Oude Kerk in Amsterdam. De volgende jaren was Van Heemskerck een veelgevraagd kunstenaar. Hij beperkte zich niet alleen tot schilderen en tekenen, ook maakte hij tapijntwerpen en ontwierp hij glas-in-loodramen voor de Karmelietenkerk in Haarlem.

In 1540 maakt hij een altaarstuk voor de Grote of Sint-Laurenskerk in Alkmaar. Het is uitgekapt zes bij acht meter groot en daarmee het grootste dat ooit in de Nederlanden werd gemaakt. Details van het lijdensverhaal zijn op het altaarstuk afgebeeld, zoals het op het hoofd van Christus plaatsen van een kroon van doornen, het tonen van Christus door Pontius Pilatus aan de menigte, de kruisiging en de wederopstanding. De buitenkant van de zijluiken bevatten onderdelen van het leven van de patroonheilige van de kerk, de Heilige Laurentius, die geroosterd wordt op een vuur en aan de armen de kerkschatten uitdeelt die de keizer voor zichzelf had opgeëist. Na de Reformatie kwam het terecht in de Lutherse domkerk van Linköping.

Hij trouwde rond 1540 met de Haarlemse Marie Jacobs Coningsdochter, maar zij stierf anderhalf jaar later in het kraambed. Ook het kind overleefde de bevalling niet en Van Heemskerck is kinderloos gebleven. Wel trouwde hij kort daarop met de rijke Martytgen Gerritsdochter. Zij leefden toen in een groot huis aan het Donkere Spaarne.

Maarten van Heemskerck is lid geweest van een rederijdersgezelschap, wat betekent dat hij uiteindelijk behoorde tot de welgestelde burgers. Ook is hij lid geweest van het Haarlemse Sint-Lucasgilde. Daar heeft hij hoge functies bekleed; zo was hij van 1550 tot 1552 keurmeester, en de daaropvolgende twee jaar stond hij aan het hoofd van het gilde. Ten slotte werd hij in 1553 kerkmeester van de Sint-Bavo, een functie die hij tot zijn dood, 21 jaar later, vervulde. In 1570 liet hij de obelisk van Heemskerk oprichten als grafmonument voor zijn vader.

Al met al kan men zeggen dat hij een bijzonder vooraanstaand schilder was en een rijk en vermogend man. Zo staat hij in 1573 op een lijst van personen die de stad Haarlem geld lenen om de Spanjaarden af te kopen.

In zijn leven had hij veel goede privécontacten met vooraanstaande burgers, zoals met Jan van Zuren (advocaat en burgemeester van Haarlem), met twee broers van Van Zuren, waarvan er een na Van Heemskercks dood trouwde met diens vrouw, met de familie Van Beresteyns, met de humanist Dirck Volkertsz. Coornhert, met Hadrianus Junius (stadsarts van Haarlem en rector van de Latijnse school), met de beroemde Alkmaarse arts Pieter van Foreest en met Cornelis Musius, dichter en prior van het Agathaklooster te Delft.

We volgen het leven van Maarten van Heemskerck en andere schilders uit de Nederlanden die in de 16de eeuw in Italië hebben gewerkt. Ook wordt aandacht geschonken aan de tentoonstellingen die in Alkmaar en Haarlem worden gehouden.